

Становище на Европейския икономически и социален комитет „Позицията на ЕИСК по определени ключови въпроси, свързани с преговорите по Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ)“

(становище по собствена инициатива)

(2016/C 487/05)

Докладчик: **Philippe DE BUCK**

Съдокладчик: **Tanja BUZEK**

Решение на пленарната асамблея	21.1.2016 г.
Правно основание	член 29, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“ (REX)
Приемане от секцията	19.7.2016 г.
Приемане на пленарна сесия	21.9.2016 г.
Пленарна сесия №	519
Резултат от гласуването	213/23/17
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. **Заключения и препоръки**

1.1. През 2016 г. преговорите по Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ) навлизат в изключително важна година. Главните преговарящи на ЕС и САЩ заявиха своя ангажимент за ускоряване на преговорите с цел постигане на амбициозно и всеобхватно политическо споразумение, което да определя възможните „целеви зони“ във всички области, преди края на мандата на настоящата американска администрация. Ето защо Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) реши да изготви становище по собствена инициатива по определени ключови въпроси, свързани с ТПТИ.

1.2. В настоящото становище не се коментира евентуалното окончателно споразумение, което ще бъде резултат от преговорите между ЕС и САЩ. Въпреки това е важно да се прецени до каква степен позициите на европейското организирано гражданско общество, изразени по-специално в предходни становища на ЕИСК, са взети предвид в предложенията на ЕС, които понастоящем са достъпни за обществеността. Това ще позволи да се създаде основа за засилено партньорство между Европейската комисия и европейското гражданско общество при разработването на политиката на ЕС в областта на търговията.

1.3. Ето защо ЕИСК, като подчертава своята институционална роля, прави следните препоръки:

1.4. **Регулаторно сътрудничество**

1.4.1. Преговорите по ТПТИ дават нов тласък за засилено регулаторно сътрудничество с по-високи очаквания. Ето защо Комитетът отбелязва със задоволство, че предложената глава включва стремеж за постигане на целите на публичната политика и високо ниво на защита в редица набелязани сфери. ЕИСК приветства и изричното поясняване, че функцията и целта на институционалната структура за регулаторно сътрудничество са да предоставят подкрепа и съвети на лицата, вземащи решения, при демократичен контрол и че тази структура няма да има право да приема правни актове, нито да заменя националните регулаторни процедури.

1.4.2. Комитетът обаче настоява за по-ясно определение на „обременяващите“ разпоредби и подчертава, че разпоредбите, които защитават правата на потребителите, трудовите и екологичните права, не трябва да се разглеждат като „обременяващи“ сами по себе си.

1.4.3. ЕИСК призовава и за това главата, посветена на добрите регулаторни практики, да не ограничава правото на страните по споразумението да регулират или да въвеждат процедури, равностойни на процеса „уведомяване-и-коментиране“ в САЩ.

1.4.4. В допълнение ЕИСК призовава Европейската комисия да изясни договореностите по отношение на представителното участие на заинтересованите страни, по-специално на социалните партньори и представителите на гражданското общество.

1.5. ТПТ и СФС

1.5.1. ЕИСК счита, че предложенията относно стандартизацията, техническите разпоредби, маркирането и етикетирването трябва да се разглеждат като важни настъпателни интереси на Европейския съюз. Комитетът обръща внимание на важните разпоредби относно прозрачността. Той обаче призовава:

— да бъдат взети под внимание опасенията на Европейския комитет за стандартизация (CEN) и Европейския комитет за стандартизация в електротехниката (CENELEC) относно риска, свързан с взаимното признаване на доброволните стандарти,

— за по-детайлна работа в областта на изискванията за маркиране и етикетирване.

1.5.2. Във връзка с главата за санитарните и фитосанитарните мерки (СФС) ЕИСК отбелязва, че тя се основава на Споразумението на СТО за СФС, което включва принципа на предпазните мерки. ЕИСК обаче призовава за допълнителни гаранции, че законодателството на ЕС в областта на храните няма да бъде променено и че ЕС ще запази ограниченията си по отношение на хормоните, стимулаторите на растежа и генетично модифицираните организми.

1.6. Митници и улесняване на търговията

1.6.1. ЕИСК отчита важноста на улесняването на търговията, особено за малките предприятия, и приветства предложената от Европейската комисия глава. Той обаче призовава за още по-голямо опростяване на митническите процедури и за изясняване на правилата относно санкциите и отговорността при нарушение на митническото законодателство.

1.7. Услуги

1.7.1. ЕИСК приветства важните ангажименти, поети от ЕС в главата, посветена на услугите, и отново отправя призивите си за по-голям достъп до пазара на федерално и на щатско равнище, за засилено регулаторно сътрудничество — отчитайки факта, че достъпът до пазара зависи и от него, както и искането си обществените услуги да бъдат запазени в съответствие с ДФЕС. ЕИСК посочва отново, че аудио-визуалните услуги не са включени в мандата и поради това не бива да бъдат обхванати в каквито и да било ангажименти. Той подкрепя и решението на Европейската комисия да замрази преговорите във връзка с достъпа до пазара на финансови услуги, докато преговарящите от САЩ не изразят ясно съгласие да започнат обсъждания относно регулаторното сътрудничество, насочени към повишаване на равнищата на защита и финансова стабилност в този сектор. Освен това ЕИСК призовава за ясна и подробна формулировка на общо дефинираното изключване на обществените услуги, за да се гарантира, че всички обществени услуги, които могат да бъдат възлагани на външни изпълнители или са финансирани от държавни или частни организации със стопанска или с нестопанска цел, ще бъдат изключени от договореностите.

1.8. Търговия и устойчиво развитие

1.8.1. ЕИСК приветства широката и подробен обхват на предложението на Комисията относно търговията и устойчивото развитие. Той обаче припомня, че действителната стойност на тези разпоредби зависи преди всичко от възможността за ефективното им привеждане в изпълнение. ЕИСК призовава за ефективен механизъм за привеждане в изпълнение и силен механизъм за мониторинг с помощта на гражданското общество. ЕИСК не е в състояние да коментира мерките за изпълнение за главата за устойчивото развитие в ТПТИ, тъй като предложените текстове за изпълнение бяха забавени. Важно е Комисията да се ангажира с гражданското общество и социалните партньори по тези предложения, за да се гарантира, че те са разработени по начин, който е ефективен на практика. ЕИСК си запазва възможността да коментира тези елементи, когато те станат обществено достояние.

1.9. Защита на инвестициите

1.9.1. ЕИСК приветства предложението, което цели реформиране на системата за защита на инвестициите, и целта за създаване на постоянен многостранен инвестиционен съд, който да замени частните арбитражни съдилища. Въпреки това ЕИСК продължава да изтъква някои много важни въпроси, изброени в параграф 8.8, които пораждаат загриженост и трябва да бъдат разгледани. Освен това той отправя искане към Европейската комисия да изготви оценка на въздействието, която да обхваща разходите и функционирането на новата съдебна система за инвестициите.

2. Контекст

2.1. От началото на преговорите по ТПТИ през юни 2013 г. ЕИСК играе важна роля при формулирането на позициите на организираното гражданско общество в ЕС чрез изготвяне на становища относно определени аспекти на преговорите по ТПТИ⁽¹⁾, относно защитата на инвестициите и уреждането на спорове между инвеститорите и държавата (УСИД)⁽²⁾ и относно въздействието на ТПТИ върху МСП⁽³⁾. Междувременно Комисията публикува своето важно съобщение „Търговията — за всички“⁽⁴⁾, което задава условията за предстоящите търговски и инвестиционни споразумения. В своето становище⁽⁵⁾ ЕИСК подкрепи очертавания в съобщението подход. Комитетът също така се стреми, в сътрудничество с другите институции на ЕС, да допринесе за информиран дебат на гражданското общество във връзка с ТПТИ чрез редица дейности, свързани с това партньорство. Това включва организиране на изслушвания и посещения на членове на ЕИСК в САЩ.

2.2. ЕИСК отбелязва, че преговорите по ТПТИ се провеждат по по-прозрачен начин в сравнение с предишни преговори за търговия и инвестиции: те са първите, за които бяха публикувани мандатът на Съвета и позициите на ЕС, както и няколко писмени предложения. Беше създадена консултативна група, която обединява експерти, представляващи широк кръг от интереси — потребители, синдикати, предприятия, околна среда и обществено здраве — с цел да предоставя на преговарящите по търговските въпроси за ЕС висококвалифицирани консултации в договаряните области. Комитетът обаче изразява съжаление, предвид институционалната си роля, че не е официално включен в специалната консултативна група по ТПТИ⁽⁶⁾. Европейската комисия създаде уебстраница, посветена на ТПТИ, която включва справки с данни и насоки за четене, документи относно позицията на ЕС (в които се определя и описва общият подход на ЕС към дадена тема), писмени предложения на ЕС (които представляват първоначалните предложения на ЕС за правни текстове по темите в ТПТИ) и предложението на ЕС за достъп до пазара във връзка с услугите. ЕИСК приветства предложението на Европейската комисия за създаване на форум на гражданското общество, който да бъде съставен от представители на независими организации на гражданското общество, включително участници в национални консултативни групи за провеждане на диалог относно изпълнението и прилагането на настоящото споразумение.

2.3. Настоящото становище се основава на констатациите от предходните становища, в които се призовава ползите от ТПТИ да бъдат равномерно разпределени сред бизнес общността (включително МСП), работниците, потребителите и гражданите, а запазването в сила на високите стандарти в ЕС да стане предварително условие за приемане на споразумението. ЕИСК счита, че е важно да коментира вече публикуваните позиции на ЕС и писмените предложения за избран брой глави, за да анализира до каква степен те са в съответствие с тези предварителни условия, както и да определи основните точки, представляващи интерес и обект на загриженост за европейското гражданско общество. ЕИСК по-конкретно избра да съсредоточи анализа си върху предложенията за регулаторно сътрудничество, включително добрите регулаторни практики (публикувани на 21 март 2016 г.), техническите пречки пред търговията (ТПТ) и санитарните и фитосанитарните мерки (СФС) (и двете публикувани през януари 2015 г.), митниците и улесняването на търговията (публикувани през януари 2015 г. и изменени през март 2016 г.), услугите (публикувани през юли 2015 г.), устойчивото развитие (публикувани през ноември 2015 г.) и инвестициите (публикувани през ноември 2015 г.). В настоящото становище са взети под внимание документи, публикувани до 14 юли 2016 г.

⁽¹⁾ Вж. становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „Трансатлантическите търговски отношения и позицията на ЕИСК относно засиленото сътрудничество и евентуалното сключване на Споразумение за свободна търговия между ЕС и САЩ“ (ОВ С 424, 26.11.2014 г., стр. 9).

⁽²⁾ Вж. становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „Защита на инвеститорите и уреждане на спорове между инвеститорите и държавата в споразуменията за търговия и инвестиции на ЕС с трети страни“ (ОВ С 332, 8.10.2015 г., стр. 45).

⁽³⁾ Вж. становище по собствена инициатива на ЕИСК относно „ТПТИ и неговото въздействие върху МСП“ (ОВ С 383, 17.11.2015 г., стр. 34).

⁽⁴⁾ Съобщение на Европейската комисия „Търговията — за всички. Към една по-отговорна търговска и инвестиционна политика“ (СОМ (2015) 497 final).

⁽⁵⁾ Вж. становище на ЕИСК относно „Търговията — за всички. Към една по-отговорна търговска и инвестиционна политика“ (ОВ С 264, 20.7.2016 г., стр. 123).

⁽⁶⁾ Вж. бележка под линия 5.

2.4. Следва да се отбележи, че Европейската комисия публикува на 14 юли 2016 г. предложение относно институционалната структура на споразумението⁽⁷⁾, което включва създаването на Вътрешна консултативна група (ВКГ), съставена от представители на гражданското общество и с компетентност да консултира страните по прилагането на споразумението. Комитетът приветства факта, че мандатът на ВКГ е разширен, така че да обхване всички въпроси от интерес в рамките на споразумението, но въпреки това изразява съжаление, че съвместното заседание на двете ВКГ, което трябва да бъде свикано по тяхна собствена инициатива, не е споменато изрично в предложението на ЕС и че Форумът на гражданското общество може да бъде свикан само от Съвместния комитет. Заседанията на Форума на гражданското общество ще позволят на членовете на двете ВКГ да работят по съвместни препоръки към страните.

2.5. В това отношение ЕИСК изразява дълбоко съжаление, че когато преговорите в крайна сметка се водят въз основа на консолидираните текстове, постигнатото досега високо ниво на прозрачност ще бъде сериозно засегнато, освен ако САЩ не се съгласят да направят тези текстове достъпни за обществеността или поне за консултативната група на ЕС. Ето защо ЕИСК призовава Комисията да продължи да полага максимални усилия, за да повдигне този въпрос пред насрещната страна.

3. Регулаторно сътрудничество

3.1. Регулаторното сътрудничество е един от трите стълба на ТПТИ — другите два са достъпът до пазара и правилата — и се състои от четири елемента: хоризонтални аспекти (които включват раздел относно „регулаторната съгласуваност“ или „добри регулаторни практики“, от една страна, и раздел относно „регулаторното сътрудничество“ между регулаторните органи, от друга страна), технически пречки пред търговията (ТПТ), безопасност на храните, здравето на животните и растенията (СФС) и секторни приложения. Целта на този раздел е да коментира първия от тези елементи — хоризонталните аспекти — а в следващия раздел се разглеждат ТПТ и СФС.

3.2. Регулаторното сътрудничество е определено като една от основните цели на ТПТИ, тъй като би могло да играе важна роля за улесняване на търговията и инвестициите, както и за повишаване на конкурентоспособността, особено на малките предприятия. В частност малките и средните предприятия очакват да се разкрият нови възможности, тъй като, за разлика от големите предприятия, те не притежават необходимите ресурси, за да функционират в различни регулаторни среди от двете страни на Атлантическия океан. Същевременно по-голямата съвместимост на регулаторните режими би създала възможности за големите предприятия да се възползват от икономии от мащаба между Европа и САЩ.

3.3. Усилията в посока на регулаторно сътрудничество не са нещо ново⁽⁸⁾. Преговорите по ТПТИ дават нов тласък за засилено регулаторно сътрудничество с по-високи очаквания. ЕИСК счита, че не е лесно да се преценят ползите, произтичащи от засиленото регулаторно сътрудничество, най-вече поради факта, че те варират в зависимост от степента на сътрудничество, която ще бъде договорена по време на преговорите. Според проекта на междинен технически доклад, изготвен от Европейската комисия относно оценката на въздействието върху устойчивостта, 76 % от въздействието на ТПТИ ще произтече от регулаторното сътрудничество, а 24 % от общия му ефект ще бъде в резултат на намаляването на митническите ставки⁽⁹⁾.

3.4. Въпреки това ЕИСК смята, че е важно да се въведе защита, за да се гарантира, че процесът на регулаторно сътрудничество не се използва за подкопаване на социалните, трудовите, потребителските и екологичните стандарти, а се стреми да ги повишава. Ако тези условия са изпълнени, ползите ще бъдат не само икономически, но може да се улесни и работата на регулаторните органи за постигане на целите на публичната политика.

3.5. Запазването на съществуващите в ЕС високи нива на защита е въпрос от първостепенно значение за ЕИСК. Настоящото предложение за текст на член x1, буква б) в главата относно регулаторното сътрудничество обхваща стремежа за постигане на целите на публичната политика и на високо ниво на защита, наред с другото, на общественото здраве; на живота и здравето на хора, животни и растения; на здравето и безопасността; на условията на труд; на хуманното отношение към животните; на околната среда; на потребителите; на социалната закрила и социалната сигурност; на личните данни и киберсигурността; на културното многообразие; и на финансовата стабилност.

⁽⁷⁾ Вж. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154802.pdf.

⁽⁸⁾ Напр. Трансатлантическият икономически съвет (ТИС), създаден през 2007 г., Форумът за сътрудничество на високо равнище, Форумът за регулаторно сътрудничество на високо равнище.

⁽⁹⁾ Ecorys, Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA (Оценка на въздействието на търговията върху устойчивостта във връзка с Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ) между ЕС и САЩ) — Проект на междинен технически доклад, стр. 18 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

3.6. ЕИСК обаче е обезпокоен, че това може да бъде подкопано от член х1, буква г), в който се поставя целта за намаляването на „необосновано обременяващи [...] регулаторни изисквания“⁽¹⁰⁾. ЕИСК изразява опасение, че подобна формулировка би могла да се тълкува в смисъл, че разпоредбите, които защитават правата на потребителите, трудовите и екологичните права, са „обременяващи“ сами по себе си.

3.7. Поради това ЕИСК желае категорично да потвърди позицията си, че запазването на действащите високи стандарти е основно изискване и че освен целта за повишаване на възможностите за търговия, регулаторното сътрудничество следва също така да подобрява сигурността, здравето и икономическото и социалното благосъстояние на хората от двете страни на Атлантическия океан. Ето защо в окончателното споразумение този ангажимент следва да бъде потвърден отново в много ясна и подробна формулировка. ЕИСК е загрижен във връзка с предложението на ЕС за добрите регулаторни практики. Регулаторното сътрудничество би трябвало да се изразява в подобряване на диалога между регулаторите, а не в оказване на взаимно влияние върху процеса на изготвяне на политики. ЕИСК отправя искане към Европейската комисия да поясни раздела от своето предложение, отнасящ се до добрите регулаторни практики.

3.8. В този смисъл ЕИСК счита, че настоящото предложение за главата относно добрите регулаторни практики, в което се отбелязва, че от страните ще се изисква да разгледат „нерегулаторните алтернативи (включително възможността за отсъствие на регулиране) [...], които биха постигнали целта на регулаторния акт“, не следва да се счита като ограничаващо правото на страните да предприемат регулаторни мерки. С оглед гарантиране на по-голяма сигурност текстът на споразумението следва да поясни, че тази разпоредба не ограничава правото на страните да предприемат регулаторни мерки. Освен това ЕИСК отбелязва, че член 6 от предложението относно консултациите със заинтересованите страни не бива да се отъждествява с процедурата „уведомяване-и-коментиране“ в САЩ.

3.9. Ето защо според ЕИСК развитието на търговията трябва да остане основна цел. Важно е преговорите за ТПТИ да подкрепят премахването на ненужните пречки пред търговията⁽¹¹⁾.

3.10. ЕИСК приветства факта, че в настоящото предложение на Комисията изрично се пояснява, че функцията и целта на институционалната структура са насочени към предоставяне на подкрепа и съвети на лицата, вземащи решения, в рамките на демократичния контрол от страна на Европейския парламент и Съвета на ЕС⁽¹²⁾. Обикновеният законодателен процес не трябва да се подкопава и трябва да се предотвратят закъснения или регулаторна съдържаност. ЕИСК приветства предложението член 1, в който се утвърждава както правото на регулиране, така и на определяне на нивата на защита. Въпреки това е от жизненоважно значение в предложението да бъдат определени съставът и правилниците за дейността на различните комитети и групи. ЕИСК призовава Европейската комисия да осигури последователност и съгласуваност между главите относно хоризонталното регулаторно сътрудничество, техническите пречки пред търговията (ТПТ), санитарните и фитосанитарните мерки (СФС) и секторните приложения.

3.11. Ще бъде предвиден и диалог в началото на регулаторния процес, който да увеличи шанса за набелязване на политически решения, включващи трансгранични съображения. Участието на заинтересованите страни чрез прозрачен процес, което е основен принцип на процеса на добро нормотворчество в рамките на Европейския съюз, трябва да бъде ясно и подробно описано в предложението на Комисията. За да може регулаторното сътрудничество да постигне приобщаващи резултати и предложения за регулаторите, е необходимо структурирано и балансирано участие на заинтересованите страни, по-специално предприятията, потребителите, групите с интереси в областта на околната среда и работниците.

3.12. За да се постигне конкретен напредък, между регулаторните органи на ЕС и САЩ ще бъдат предвидени консултации на ранен етап във връзка с регулаторната дейност. Очаква се обсъжданията на ранен етап в процеса на вземане на решения да увеличат потенциала за осигуряване на оперативно съвместими правила в бъдеще и за даване на възможност на участниците на пазара да спазват и двата режима едновременно. Въпреки това регулаторите трябва да разглеждат диалога и отговарянето на коментари на свои колеги или заинтересовани лица като доброволни, за да се избегне застой на регулаторната дейност.

3.13. ЕИСК призовава Европейската комисия да изясни договореностите както по отношение на горепосочения диалог, така и по отношение на представителното участие на заинтересованите страни, по-специално на социалните партньори и представителите на гражданското общество. Трябва да има ясна гаранция, че съответните заинтересовани страни ще могат да допринесат за прозрачен диалог чрез добре дефинирана процедура, която осигурява равнопоставеност и предотвратява забавяния в процеса на регулиране. От страна на ЕС при определянето на значимостта и представителността на заинтересованите страни следва да се вземе предвид регистърът за прозрачност.

⁽¹⁰⁾ Преразгледано писмено предложение на ЕС за регулаторно сътрудничество, публикувано на 21 март 2016 г. (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154377.htm>).

⁽¹¹⁾ Sociaal-Economische Raad (SER), Консултативен доклад 16/04E относно ТПТИ (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

⁽¹²⁾ Вж. становището на френския Икономически, социален и екологичен съвет „Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI)“ (Предизвикателствата на преговорите по проекта на Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ)) (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_transatlantique.pdf).

4. Въпроси, свързани с ТПТ и СФС

4.1. ЕИСК изразява задоволство от факта, че Споразумението на СТО относно техническите пречки пред търговията е включено без изменения в предложението. Освен това в предложената глава относно ТПТ се разглеждат техническите изисквания (техническите разпоредби и стандарти) и изискванията за оценката на съответствието. ЕИСК е на мнение, че предложенията относно стандартизацията, техническите разпоредби, маркирането и етикетирването трябва да се разглеждат като важни настъпателни интереси на Европейския съюз. Важно е тези въпроси да не се използват, за да се поставят под съмнение разпоредби, необходими за здравето, безопасността и социалната защита.

4.2. ЕИСК отбелязва важните разпоредби относно прозрачността: той отново подчертава задължението СТО да бъде информирана за мерките, да се предоставя информация на насрещната страна, да се предлага възможност за писмени коментари и да се дават отговори на тези коментари. В главата се предвижда и публикуването на всички приложими технически разпоредби, нови или съществуващи, посредством регистър, както и на стандартите, упоменати в техническите разпоредби (тъй като голяма част от стандартите се използват от сектора, но не се посочват — включват — от регулаторните органи в техническите разпоредби).

4.3. Що се отнася до стандартизацията, ЕИСК приветства сътрудничеството между органите по стандартизация, както и принципите за ограничено взаимно приемане. ЕИСК обаче взе под внимание опасенията, изразени от Европейския комитет за стандартизация (CEN) и Европейския комитет за стандартизация в електротехниката (CENELEC) относно рисковете, свързани с взаимното признаване на доброволни стандарти в ТПТИ. ЕИСК призовава Комисията да обмисли предложенията на органите на ЕС по стандартизация и да гарантира, че интересите на ЕС са защитени. Важна е дори и гаранцията, че всички заинтересовани страни биха могли да допринесат за изготвянето на новите стандарти.

4.4. Системите по стандартизация на ЕС и САЩ са много различни. По-специално принципът „един продукт, един стандарт, приет навсякъде“, който представлява един от стълбовете на единния пазар на ЕС, не се прилага в Съединените щати. Когато в Европа се приема нов стандарт, несъвместимите национални стандарти се отменят; на пазара на САЩ „съжителстват“ различни стандарти, което затруднява МСП да разберат кой би бил най-подходящият за техните продуктови линии. За да се повиши прозрачността и да се улеснят малките предприятия, е от съществено значение да се създаде бюро за помощ от страна на САЩ, което да предоставя услуги в подкрепа на предприятията от ЕС, които искат да изнесат за пазара в САЩ. Това често са малки предприятия с ограничени ресурси, но с висока степен на специализация в нишов пазар, което е в основата на тяхната конкурентоспособност.

4.5. ЕИСК изразява съжаление, че ключови области, като електробезопасност, електромагнитна съвместимост, машиностроене и телекомуникации, в които ЕС има ясен настъпателен интерес, са определени като приоритетни области за бъдещо разглеждане: тези области следва да бъдат сред посочените конкретни резултати от оценката на съответствието в резултат на преговорите.

4.6. ЕИСК също така изразява съжаление, че в раздела за маркиране и етикетирване не са посочени приоритетни области за бъдеща работа и не се предвижда място нито за срока на бъдещия преглед на изискванията за маркиране и етикетирване, нито за включване на резултатите, произтичащи от преговорите в конкретни сектори.

4.7. Предложената глава относно СФС се основава на Споразумението на СТО за СФС и разглежда писменото предложение на ЕС, внесено за обсъждане със САЩ в кръга от преговорите от 29 септември до 3 октомври 2014 г. и публикувано на 7 януари 2015 г.

4.8. Споразумението на СТО за СФС, което обхваща прилагането на разпоредбите за безопасността на храните, здравето на животните и растенията, включва принципа на предпазните мерки (член 5, параграф 7), който вече е залегнал и в Договора от Лисабон. Това не трябва да бъде предмет на договаряне и поради това не трябва да бъде включено в споразумението. Ето защо ЕИСК категорично приветства уверенията от страна на ЕС, че ТПТИ няма да промени действащото законодателство в областта на храните, че ЕС ще запази ограниченията си по отношение на хормоните и стимулаторите на растежа в месото и че ТПТИ няма да промени законодателството на ЕС относно генетично модифицираните организми.

5. Митници и улесняване на търговията

5.1. Тъй като търговията със стоки обхваща голяма част от трансатлантическата търговия, всяко усилие за подобряване на митническите процедури ще окаже силно влияние върху двустранната търговия, по-специално по отношение на малките предприятия.

5.2. ЕИСК приветства допълнителните предложения, които имат за цел да улеснят митническите процедури, и по-специално: създаването на обслужване на едно гише от двете страни на Атлантическия океан, засилена координация във връзка с международните стандарти и разработване на партньорска програма за улесняване на търговията; хармонизиране и съгласуване на данни, ангажимент за извършване на оценка какви данни следва да бъдат приведени в съответствие; разширяване на отговорностите на съвместния комитет за митническо сътрудничество, за да действа като „специализиран митнически комитет“ в редица области, които тепърва ще се определят, и при предварителни становища.

5.3. ЕИСК призовава Европейската комисия да разясни елементите, които са особено важни за предприятията от ЕС и които все още не са ясни в публикуваните текстове, като например минималната стойност, премахването на всички допълнителни такси, както и въпроса, свързан със санкциите и отговорността при нарушение на митническото законодателство.

6. Услуги

6.1. В своето предложение в сферата на услугите ЕС предлага разумни ангажименти в сектори, които са от ключово значение за насърчаване на европейската конкурентоспособност и растеж (цифрови технологии и телекомуникации), ускоряване на интегрирането на световните вериги на стойността (транспорт, куриерски услуги, бизнес услуги и професионални услуги) или се отнасят до ключови икономически сектори (строителство, търговия на дребно, енергетика).

6.2. ЕИСК също така отбелязва със задоволство, че в предложението на ЕС се предлага рамка за улесняване на справедлив, прозрачен и последователен режим за взаимно признаване на професионалните квалификации между страните и се определят общите условия за договарянето на споразумения за взаимно признаване, които са от голямо значение за осигуряване на по-добър достъп до пазара за доставчиците на услуги от ЕС.

6.3. ЕИСК припомня три основни аспекта, свързани с услугите: необходимостта от увеличаване на достъпа до пазара както на федерално, така и на щатско ниво; признаването, че достъпът до пазара зависи и от засиленото регулаторно сътрудничество; искането да се запази спецификата на обществените услуги в съответствие с ДФЕС.

6.4. ЕИСК подчертава, че Комисията следва да гарантира, че обсегът на ТПТИ в сферата на услугите надхвърля действащите споразумения, като общото споразумение по търговията с услуги (ГАТС) и споразумението по търговията с услуги (TiSA), и че следва да се сключат специални споразумения за премахване на множество дискриминационни пречки, които съществуват в САЩ.

6.5. ЕИСК подчертава един конкретен въпрос, който Комисията следва да вземе предвид и който се отнася до небалансирания достъп до пазара: предприятията от САЩ могат да се възползват от единния пазар на ЕС, докато предприятията от ЕС са изправени пред фрагментиран пазар в САЩ, тъй като голяма част от секторите на услугите се регулират на щатско равнище. ЕИСК обръща внимание на факта, че изискването за визи, което САЩ налагат за гражданите на някои държави — членки на ЕС, си остава, докато гражданите на САЩ не се нуждаят от визи, за да пътуват в ЕС, и това представлява дискриминационна практика по отношение на гражданите на ЕС, която е в ущърб на двустранните отношения.

6.6. По отношение на конкретни сектори ЕИСК иска да направи следните коментари:

— аудио-визуалните услуги не са обхванати от мандата и поради това не следва да се включват в каквито и да било ангажименти,

— достъпът до пазара на финансови услуги следва да бъде поставен в режим на изчакване, докато американските преговарящи заявят ясно съгласие да започнат обсъждания относно регулаторното сътрудничество. То следва да има за цел повишаване на равнищата на защита и финансова стабилност,

— обществените услуги следва да бъдат напълно защитени, тъй като те гарантират съществуващите високи стандарти при предоставянето на основни и чувствителни услуги на гражданите. За тази цел следва да бъдат въведени ясни, общо дефинирани изключения.

6.7. По отношение на обществените услуги в становището на ЕИСК „Търговията — за всички“ се посочва, че защитата на обществените услуги в търговските споразумения „може да се постигне най-добре чрез използването на положителен списък по отношение както на достъпа до пазара, така и на националното третиране“. Настоящото предложение на ЕС относно услугите в ТПТИ обаче приема безпрецедентен „хибриден“ подход към изброяването на услугите, който би могъл да създаде значителна несигурност.

6.8. В приложение III относно достъпа до пазара е представен положителен списък със същия текст като списъка на ЕО за ГАТС, където „съществуват дейности от обществен интерес в най-различни сектори, като например свързани научни и технически консултантски услуги, услуги в областта на НИРД — обществени и хуманитарни науки, услуги по извършване на технически изпитвания и анализи, услуги, свързани с околната среда, здравни услуги, транспортни услуги и спомагателни услуги за всички видове транспорт. Изключителните права за предоставяне на тези услуги често се дават на частни оператори, например ползвателите на концесии, предоставяни от публичните власти, при условие че се поемат някои задължения относно осигуряването на услуги. Предвид факта, че обществените услуги често съществуват и на ниво, по-ниско от централното, от практическа гледна точка не е подходящо да се прави изчерпателно изброяване по сектори“⁽¹³⁾. Въпреки това „клаузата за дейности от обществен интерес“, която дава възможност да се запазят монополните структури, има няколко недостатъка, включително факта, че обхваща и не включва ограничения, като тестове за икономическа необходимост или квоти. ЕИСК иска да подчертае, че освобождаването на обществените услуги трябва да се прилага за всички начини на предоставяне.

6.9. ЕИСК призовава за ясна и подробна формулировка относно изключването на обществените услуги в приложение III, за да се гарантира, че всички публични услуги, които могат да бъдат възлагани на външни изпълнители или са финансирани от държавни, частни организации със стопанска или с нестопанска цел, ще бъдат изключени от договореностите.

6.10. Въпреки че клаузите за запазване на съществуващото положение и за задържащ ефект не се прилагат към приложение II, ЕИСК изразява опасение, че преговорите могат да доведат до преместване на изброените в това приложение резерви на ЕС в приложение I, което ще възпрепятства евентуален отказ от либерализация. Във връзка с това ЕИСК подкрепя заявеното в консултативния доклад на нидерландския Социален и икономически съвет: „Правителствата трябва да останат свободни да обявяват определени услуги — в съответствие със собствените си предпочитания — за „услуги в обществен интерес“⁽¹⁴⁾.

6.11. ЕИСК изразява загриженост и от факта, че държавното регулиране на всяка услуга, която не е посочена по подходящ начин в приложение I и приложение II, ще може потенциално да бъде оспорено от правителството на САЩ чрез производството за разрешаване на спорове между държавите за нарушение на националното третиране или на ангажиментите във връзка със статута на най-облагодетелствана нация, или чрез съдебната система за инвестициите.

6.12. ЕИСК изказва съжаление, че в сравнение с други глави достъпът до пазара на услугите е пренебрегнат, и призовава Комисията да увеличи усилията си за премахване на оставащите пречки пред достъпа до пазара в САЩ. Съединените щати продължават да налагат пълна забрана по отношение на морския транспорт. Съществуват капиталови ограничения от 25 % в авиационния транспорт и 20 % в телекомуникациите, и значителни пречки от немитнически характер, като например в областта на телекомуникациите и сателитите. Съществува много дълъг списък с изисквания за гражданство, например в банковото дело, застраховането и счетоводството. Съществуват изисквания за пребиваване за правни, счетоводни, инженерни и застрахователни услуги. Съществуват изисквания за присъствие на място, например за правни кантори, счетоводни и застрахователни дружества, както и изискване за правна форма в областта на застрахователната дейност и др.

7. Устойчиво развитие

7.1. ТПТИ предлага на страните възможност да насърчат устойчивото развитие чрез търговията и да излязат извън рамките на всякаво друго търговско споразумение, сключено от всяка от страните по отношение на целите на устойчивостта. В своите становища REX/390 и REX/449⁽¹⁵⁾ ЕИСК призова за включване на солидна глава за търговия и устойчиво развитие, определена като изключително важен компонент на споразумението, и поради това приветства изчерпателния и подробен обхват на предложението на Комисията. ЕИСК обаче изразява убеждение, че действителната стойност на тези разпоредби се обуславя преди всичко от възможността за евентуалното им ефективно привеждане в действие.

7.2. В становище REX/390 се посочва, че силният съвместен механизъм за мониторинг от страна на гражданското общество трябва да бъде основна част от което и да е споразумение. Ето защо ЕИСК напълно подкрепя заявеното от комисар Malmström, че в главата, посветена на устойчивото развитие, са необходими ефективни механизми за правоприлагане⁽¹⁶⁾. ЕИСК също така подкрепя препоръките на консултативния доклад на Социалния и икономически съвет на Нидерландия и френския Икономически и социален съвет относно „възможността да се налагат ефективни санкции на страните, когато е необходимо“⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Services and Investment offer of the European Union (Предложение на Европейския съюз за услугите и инвестициите (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153670.pdf).

⁽¹⁴⁾ Вж. бележка под линия 11.

⁽¹⁵⁾ Вж. бележка под линия 5.

⁽¹⁶⁾ Изказване на комисар Malmström от 17 ноември 2015 г. (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153968.pdf).

⁽¹⁷⁾ Вж. бележки под линия 12 и 11.

7.3. ЕИСК поздравява Европейската комисия за широкомащабния ангажимент за високи трудови и екологични стандарти. ЕИСК приветства факта, че правото да се регулира и да се определят високи нива на защита е потвърдено в преамбюла на споразумението и в самостоятелен член в главата за устойчиво развитие.

7.4. ЕИСК призова към утвърждаване на ангажимента на страните за ефективно изпълнение и прилагане на техните трудови законодателства и на задълженията им, произтичащи от членството им в МОТ. Поради това ЕИСК приветства включването на обвързващи разпоредби относно защитата на основни трудови стандарти, като свободата на сдружаване и правото на колективно договаряне чрез създаване на синдикати и членство в тях, премахване на принудителния и задължителния труд, ефективно премахване на детския труд и равенство и недискриминация по отношение на заетостта и професиите. Освен това ЕИСК приветства допълнителното включване на ангажимента на страните за осигуряване на достойни условия на труд и за здраве и безопасност на работното място. За да могат тези разпоредби за устойчиво развитие да станат обвързващи, трябва да се приложи „тристепенен подход“ на консултации с правителствата, национални консултативни групи и експертни групи с участието на МОТ, както и общата процедура за уреждане на спорове в споразумението.

7.5. Що се отнася до екологичните аспекти, включването на разпоредба относно търговията, свързана с екологосъобразното управление на химикалите и отпадъците, отразява адекватно опасенията на гражданското общество. Ето защо ЕИСК одобрява включването в споразумението на разпоредби, насочени към предотвратяване или свеждане до минимум на рисковете за човешкото здраве и околната среда, свързани с химични вещества и отпадъци. Аналогично, ЕИСК приветства ангажимента на страните по споразумението за устойчиво управление на горите и взаимното признаване на значителното отрицателно въздействие на незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов.

7.6. Сътрудничеството между страните по свързаните с търговията аспекти на труда и политиките за опазване на околната среда е подходяща разпоредба в предложението. ЕИСК подкрепя признаването на значението на сътрудничеството с оглед насърчаването на достойни условия на труд в световните вериги за доставки и изготвянето на стратегии и политики за насърчаване на приноса на търговията за ефективното използване на ресурсите, зелената икономика и кръговата икономика ⁽¹⁸⁾.

7.7. ЕИСК подкрепя целта за защита на трудовите права и околната среда чрез кодекс за поведение, стандарти, етикетиране, сертифициране, проверка и други свързани фирмени политики.

7.8. Отговорното бизнес поведение, като например корпоративната социална отговорност, може да подпомогне още повече целите на устойчивостта. ЕИСК подкрепя включването в главата за устойчиво развитие на изрично позоваване на Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия, Глобалния договор на ООН, ISO 26000, Тристранната декларация на МОТ за принципите относно многонационалните предприятия и социалната политика (Декларация за МНП) и Ръководните принципи на ООН относно стопанската дейност и правата на човека.

7.9. ЕИСК отбелязва, че писменото предложение на ЕС не включва елементи, свързани с уреждането на спорове, които ще бъдат разработени на по-късен етап, и си запазва възможността да коментира тези елементи, когато станат обществено достояние.

7.10. За да подкрепи изпълнението на ангажиментите на страните по споразумението за насърчаване на международната търговия по начин, който допринася за постигане на целта за устойчиво развитие, ЕИСК се застъпва за механизъм за прилагане, основан на социален диалог. ЕИСК приветства предложенията на Комисията за създаване на вътрешни консултативни групи с балансиран състав, включващи представители на групите на гражданското общество, представляващи по балансиран начин интересите на деловите среди, работниците, потребителите, околната среда и общественото здравеопазване, които могат да представят мнения и препоръки относно прилагането на ТПТИ ⁽¹⁹⁾. Опитът от действащите споразумения показва, че за да се осигури ефективността на такива механизми за мониторинг, отправените от органите за мониторинг препоръки водят до разследвания от институциите на ЕС и са свързани с процеса на прилагане.

8. Инвестиции

8.1. ЕИСК отбелязва, че Комисията внесе писмено предложение за съдебна система за инвестициите, с която се въвежда процедурна реформа, създаваща нова система, която да замени уреждането на спорове между инвеститорите и държавата (УСИД). Предложението се състои от две части — материалноправните разпоредби за защита на инвестициите и функционирането на системата, с която се уреждат спорове между инвеститори и държави. То включва и уводна част, в която се дават определения конкретно за защита на инвестициите.

⁽¹⁸⁾ Становище на ЕИСК относно „Достоен труд в световните вериги за доставки“ (ОВ С 303, 19.8.2016 г., стр. 17).

⁽¹⁹⁾ Вж. бележка под линия 7.

8.2. Както беше поискано в становище REX/390, дадени са по-подробни определения за „правото на регулиране“, „непряко отчуждаване“ и „справедливо и равноправно третиране“. Това са условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да се регламентира процедура за уреждане на спорове между държава и инвеститор. Тези разяснения обслужват правото на страната да регулира в името на обществения интерес, който има превес пред защитата на инвеститора.

8.3. ЕИСК подчертава, че определенията в споразумението, по-специално правото на регулиране, следва да бъдат ясни и да гарантират правото на държавата да поддържа и въвежда високи стандарти, по-специално по отношение на социалната закрила, опазването на околната среда и защитата на потребителите, като същевременно осигуряват подходяща и законосъобразна защита на инвеститорите от протекционизъм и дискриминация. ЕИСК приветства факта, че в основната част на споразумението е включен самостоятелен член в допълнение на преамбюла. Правото на регулиране в областта на социалната защита би трябвало изрично да споменава колективните трудови договори, включително тристранни и/или общи (erga omnes) споразумения, с цел да се избегне възможността те да бъдат подложени на тълкуване в нарушение на основателното очакване на инвеститора. Условията на труд и заплащането, определени в контекста на колективното договаряне, не трябва да се считат за нетарифни бариери пред търговията.

8.4. ЕИСК отчита обаче, че най-значимите промени са направени при процедурните аспекти на уреждането на спорове. Арбитражната система е преобразувана в съдебна система с трибунал, при която специалните арбитри, назначавани от страните по спора, се заменят със съдии от постоянен списък, които ще се назначават от страните по споразумението. Тези промени ще направят системата по-институционализирана. ЕИСК призовава страните да се уверят, че веднага след като договорът бъде ратифициран, инвестиционната съдебна система е напълно функционираща и че съдиите имат демократична легитимност и се назначават по начин, който премахва риска от политизирана съдебна система и от конфликт на интереси.

8.5. ЕИСК подчертава със задоволство въвеждането на строг кодекс за поведение, за да се гарантира безпристрастност и да се предотвратят конфликти на интереси. Създава се и „апелативен трибунал“, който да отсъжда по отношение на решенията на трибунала, като по този начин се отговаря на обоснованите критики относно УСИД. Освен това прозрачността е гарантирана, тъй като по отношение на споровете ще се прилагат правилата на Комисията по международно търговско право на ООН (UNCITRAL).

8.6. Въпреки че ЕИСК приветства направените подобрения с цел реформиране на системата, според него остава да бъдат разгледани някои изключително важни въпроси, които пораждат безпокойство.

8.7. Освен това ЕИСК отчита факта, че продължава да има опасения по отношение на прилагането на новата система, които се различават в зависимост от заинтересованите страни. ЕИСК отправя искане към Комисията да разгледа допълнително тези опасения в непрекъснатите си усилия за подобряване на системата за разрешаване на инвестиционни спорове.

8.8. Някои от тези опасения могат да се обобщят по следния начин:

- необходимостта да се намери правилният баланс между легитимните публични политики и стандартите за защита на инвестициите по отношение на „справедливо и равноправно третиране“ и „защита срещу непряко отчуждаване“ въз основа на ясни определения, които намаляват риска от широко тълкуване,
- много ограничен списък с легитимни цели на политиките, като опазването на общественото здраве, безопасността, околната среда или обществения морал, социалната закрила или защитата на потребителите, насърчаването и опазването на културното многообразие, които са свързани с правото на регулиране,
- липсва изрично изключване на разпоредбите, приложими за организацията и предоставянето на обществени услуги,
- пълното изключване на пропуснатите ползи при изчисляване на обезщетението за направени инвестиции,
- прилагането на принципа „загубилата страна плаща“ може да откаже дадено дружество, и по-специално МСП, да използва системата,
- необходимостта от позоваване на задълженията на инвеститорите съгласно Декларацията на МОТ относно многонационалните предприятия, Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека и Ръководните насоки на ОИСР за мултинационалните предприятия,

- известна липса на яснота относно начина, по който решенията ще бъдат признавани и изпълнявани от националните съдилища, и каква е връзката с Нюйоркската конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения и със съответните правила на Международния център за уреждане на инвестиционни спорове (ICSID). Това следва да се изясни, тъй като в настоящата система инвеститорите вече се сблъскват с проблеми, свързани с привеждането в изпълнение,
- необходимостта да се направи внимателна оценка на съвместимостта на съдебната система за инвестициите с правната рамка на ЕС,
- липса на реална независимост на съдиите, тъй като в новото предложение те все още имат правото в някои случаи да работят като юрисконсулти в предприятия,
- необходимостта да се обмисли препоръката на проекта на междинен технически доклад за оценка на въздействието върху устойчивостта във връзка с ТПТИ, за да се изключи възможността за оспорване на обществените услуги в рамките на съдебната система за инвестициите ⁽²⁰⁾.

ЕИСК призовава Комисията да ангажира гражданското общество и европейската правна общност в търсенето на отговор на тези опасения.

8.9. В допълнение, някои заинтересовани страни поставят под въпрос необходимостта от отделна система за инвестиционен арбитраж в правилно функциониращи и високоразвити национални правни системи ⁽²¹⁾.

8.10. В заключение ЕИСК счита, че предложението на Европейската комисия за съдебна система за инвестициите е стъпка в правилната посока, но трябва да бъде доусъвършенствано в редица области, за да функционира като независим международен съдебен орган. Комитетът изразява съжаление, че системата беше предложена без пълен и целесъобразен процес на консултация и преди да бъде направена оценка на въздействието, която да обхваща както разходите за системата, така и нейното функциониране, и призовава Комисията да изготви такава оценка.

Брюксел, 21 септември 2016 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Georges DASSIS,

⁽²⁰⁾ Ecorys, Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (ТТИП) between the EU and the USA (Оценка на въздействието на търговията върху устойчивостта във връзка с Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ) между ЕС и САЩ) — Проект на междинен технически доклад, стр. 144 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

⁽²¹⁾ Например позицията на Европейската конфедерация на профсъюзите (ETUC) по предложението на Комисията за инвестиционна съдебна система в рамките на ТПТИ и ВИС (<https://www.etuc.org/documents/etuc-position-commissions-proposal-investment-court-system-ttip-and-ceta#.V2xn19KNhHg>).